

FÖRSLAG

VÄNSTERPARTIET UMEÅ
”SKOLPOLITISKT
HANDLINGSPROGRAM,
2019- 2022”

Innehållsförteckning

Förord.....	2
En likvärdig och jämlik kommunal skola för alla barn.....	3
En feministisk utbildningspolitik	4
Förskolan.....	5
Max 15 barn i barngrupperna.....	5
Personaltäthet på en hög nivå.....	6
Tillgång till Nattöppen förskola.....	6
Allmän och avgiftsfri förskola	6
Fritidshem	6
Minska barngruppsstorlekarna och öka personaltätheten	7
Riktlinjer för kvalitet	7
Utveckla fritidsverksamheten för barn 10- 12 år i samverkan med skolan.....	8
UNDERVISNING, LÄRANDE och LÄRMILJÖ	8
Vänsterpartiets vision-	8
Som elev på grundskolan och gymnasieskolan kommer jag att:.....	8
Grundskolan.....	9
Fler lärare i grundskolan	10
En likvärdig resursfördelning	10
Arbetslag i grundskolan	10
Skolbibliotek för alla elever	11
Gymnasium	11
Ökat specialpedagogiskt stöd	13
Stärkt mentorsfunktion.....	13
Studie- och yrkesvägledning i grundskolan och gymnasieskolan	13
Introduktionsprogram på gymnasieskolan	14
Vuxenutbildning.....	14
Elevhälsa	15
Barn- och elevinflytande.....	17
Stärkt samverkan med vårdnadshavare	18
Resurscentrum för genus och jämställdhet	18
Musikskolan, Naturskolan och Idéan.....	19
En Musikskola för alla	19

Lärande för hållbar utveckling med Naturskolan	20
Idéan, ett pedagogiskt utvecklingsstöd för förskolan.....	20
Digitalisering	20
Bra arbetsmiljö och goda förutsättningar	21
Personalen vår viktigaste resurs	22
Hög personaltäthet med utbildad personal.....	22
Ökad grundbemanning och kommunal vikariepool	23
Rektorer och förskolechefer med lärarutbildning	23
Styrning och ledning-	23
En demokratisk, lärande och kommunikativ förskole- och skolorganisation	23
Friskolor	24
Högskola och universitet.....	25
Lokaler.....	25
Funktionella och väl anpassade lokaler för barn och unga.....	27

Förord

Vänsterpartiet i Umeå har tagit fram ett skolpolitiskt handlingsprogram för mandatperioden 2019-2022. Handlingsprogrammet beskriver vilka frågor vänsterpartiet vill driva för att utveckla en ännu bättre förskola och skola i Umeå. De som är nyfikna på vad Vänsterpartiet tycker om förskolan och skolan kan ta del av våra tankar och förslag. Vi har valt att göra en fördjupning i utbildningsområdets olika verksamheter från förskola till vuxenutbildning. Med hjälp av innehållsförteckningen kan du välja att läsa om det område som intresserar just dig.

De statistiska uppgifterna är framför allt tagna från Skolverkets databaser.

Handlingsprogrammet har utarbetats av Vänsterpartiets ledamöter i För- och grundskolenämnden och Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, mandatperioden 2014- 2018.

En likvärdig och jämlik kommunal skola för alla barn

Vänsterpartiet vill:

- att förskola, fritidshem och skolor drivs utan vinstintresse,
- att förskola, fritidshem och skola är avgiftsfri,
- att barn och elever ska kunna gå i en förskola, ett fritidshem och en skola som ligger nära hemmet,
- att barnkonsekvensanalyser alltid ska genomföras innan beslut fattas som påverkar och innebär förändringar för barn i förskola och elever i fritidshem och skola,
- att ett "Resurscentrum för genus och jämställdhet" inrättas. (se rubrik Resurscentrum för genus och jämställdhet)
- att barn som vistas i Umeå ska ha rätt att gå i skolan.

Kunskap är makt och en demokratisk rättighet! Utbildning är en grundläggande rättighet och en förutsättning för ett bra liv. Därför vill Vänsterpartiet ha en bra skola för alla barn, där möjligheten att utbilda sig och växa som människa inte begränsas av sociala eller ekonomiska förutsättningar. Alla barn och elever har rätt till en bra förskola och skola som fokuserar på deras utveckling, hälsa, lärande och trygghet. Tyvärr har både det fria skolvalet och friskolereformen bidragit till en försämrad likvärdighet och ökat skolsegregationen. Friskolereformen har dränerat skolverksamheten på resurser vilket lett till en försämrad kvalitet. Vänsterpartiet vill lagstifta mot att ta ut vinster från förskola och skola. Resurser borde i stället användas för att öka elevernas kunskapsutveckling med fler pedagoger, stöd till elever i svårigheter, mindre barngrupper, kompetensutveckling av personalen m.m.

Sverige utmärker sig som ett land där både kunskapsresultat och likvärdighet har försämrats under 2000-talet. Lärarnas och rektorernas möjlighet att utföra ett bra arbete påverkas av den kontext de arbetar i och de resurser som avsätts. Effekterna av "New Public Management", med fokus på mätning av kvantitativa effekter i.st.f. kvalitativa samt en växande segregation med en allt större skillnad mellan och

inom skolor, har kraftigt bidragit till att försämra den svenska skolan. Vänsterpartiet arbetar för att skolan ska vara likvärdig och jämlik, oavsett var i kommunen man bor. Forskning visar att i skolor där elever med olika bakgrund möts, gynnas allas inlärning. Vi vill ha förskola, fritidshem och grundskola nära där barnen bor, med upptagningsområden som stimulerar att barn från olika miljöer och socioekonomisk bakgrund möts. En av skolans viktigaste uppgifter är enligt skollagen det kompensatoriska uppdraget som innebär att skillnader i elevernas olika förutsättningar ska kompenseras. Ett viktigt och uppfostrande uppdrag som kräver medvetna insatser.

Vänsterpartiet tar tydligt avstånd från alla former av diskriminering och föreslår att För- och grundskolenämnden tillsammans med Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, inrättar ett "Resurscentrum för genus och jämställdhet" inom hela utbildningsområdet. Uppgiften är att stödja och utveckla arbetet för jämställdhet och att motverka alla former av diskriminering.

Att konsekvent arbeta för ett samhälle där alla barn och unga ska ha en bra, trygg och utvecklande uppväxtmiljö är vänsterpartiets viktigaste uppdrag. Detta innebär bl.a. att alla barn som bor och vistas i Umeå ska ha rätt att gå i skolan, även barn som vistas i kommunen under kortare tid.

Vänsterpartiet anser att barnkonsekvensanalyser ska göras innan beslut som rör barn och ungdomar fattas, på verksamhetsområdesnivå, skolområdesnivå och/eller skolenhetsnivå.

En feministisk utbildningspolitik

Vänsterpartiet är ett feministiskt parti som vill att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha lika rättigheter och möjligheter. Vår feministiska politik genomsyrar våra politiska förslag och syftar till att vi ska uppnå jämställdhet. För att vi ska få ett jämställt och jämlikt samhälle krävs politisk vilja och konkreta förslag.

Några av Umeå Vänsterpartis feministiska utbildningspolitiska förslag är:

- att en allmän och avgiftsfri förskola införs så snart som möjligt,
- att fritidsverksamheten för barn mellan 10-12 år utvecklas,
  - Många barn slutar på fritids när de börjar åk 4. För att barnen ska ha en trygg och utvecklande miljö att vistas i när skoldagen är slut är det viktigt att erbjuda bra och stimulerande aktiviteter. Det är en stor trygghet för vårdnadshavare att veta var barnen vistas på eftermiddagarna.
- att den kvälls/nattöppna förskolan, nattis, utvidgas och utvecklas,
  - Tillgången till en bra och flexibel barnomsorg är en viktig feministisk fråga eftersom alltfler arbetar på obekvämt arbetstid.
- att ett "Resurscentrum för genus och jämställdhet" inrättas, med uppgift att stödja och utveckla arbetet för jämställdhet och att motverka alla former av diskriminering inom hela utbildningsområdet, från förskola till vuxenutbildning,
- att AB Bostaden bygger fler billiga studentbostäder och ökar underhållstakten på de befintliga bostäderna.
- att studerande vårdnadshavare får större stöd och bättre förutsättningar för att utbilda sig. Var femte student har barn. Trots det lever studenter fortfarande utanför det sociala trygghetssystemet. Många har inte tjänat in en sjukpenninggrundande inkomst, vilket innebär att de får liten eller ingen ersättning alls om de blir sjuka.

Förskolan

Vänsterpartiet vill:

- att resurser avsätts för max 15 barn per barngrupp,
- att personaltätheten hålls på en hög nivå,
- att fler "nattis" inrättas,
- att en allmän förskola för alla barn inrättas, - att förskolan är avgiftsfri.

Max 15 barn i barngrupperna

Enligt läroplanen för förskolan ska alla barn få en god pedagogisk verksamhet och förskolan ska vara rolig, trygg och lärorik.

Barngruppernas storlek är av stor betydelse för att barnen ska må bra, trivas, utvecklas och känna sig trygga. Därför är en minskning av barngruppsstorlekarna en högt prioriterad fråga för Vänsterpartiet. Det är fel när våra förskolebarn får betala priset för en försämrad verksamhet, när antalet förskolebarn blir fler än vad tidigare prognoser uttryckt eller att det råder platsbrist och lokalbrist.

Vänsterpartiet har varit pådrivande i arbetet med att minska barngruppsstorlekarna i Umeå kommuns förskolor ända sedan beslutet om 15 barn i snitt per avdelning togs år 2005.

Studier bekräftar att förskolepersonal ofta upplever att barngrupperna är för stora, vilket leder till att pedagogiken blir lidande. Studier visar också att barn som har gått i stora förskolegrupper oftare är inblandade i konflikter när de sedan går i skolan. En bra personaltäthet är självfallet viktigt men stora barngrupper är i sig ett problem, i synnerhet för de yngsta barnen. Stora barngrupper leder till att barnen tvingas ha relationer med alltför många andra barn och vuxna, vilket påverkar tryggheten. Barnens delaktighet och inflytande minskar när barnantalet ökar. Yngre barn och barn i behov av särskilt stöd kräver ofta mer uppmärksamhet och omsorg av de vuxna.

I ett första steg anser vänsterpartiet att *ett beslut om ett tak på max 15 barn per barngrupp* ska fattas och att För- och grundskolenämnden får i uppdrag att skyndsamt ta fram ett förslag för att effektivisera minskade barngrupper: När kommunen har uppnått max 15 barn per barngrupp ska nästa steg vara att

verkställa Skolverkets riktmärken för barngruppernas storlek. För barn mellan ett och tre år skall barngrupperna inte vara större än sex till tolv barn. För barn mellan fyra och fem år gäller enligt Skolverket en gruppstorlek på nio till femton barn. Anledningen till att Skolverket tagit fram olika riktmärken är att barnens behov är olika. Små barn behöver mer omsorg än äldre och varje enskilt barn har sina speciella behov. De nya riktmärkena bygger på en sammantagen bedömning utifrån tillgängliga studier och forskning. Riktmärkena är inte tvingande utan ska ses som ett stöd för att skapa lagom stora barngrupper. Flera samverkande faktorer avgör bedömningen och upplevelsen av antalet barn i gruppen.

Personaltäthet på en hög nivå

För en förskola med goda förutsättningar att bedriva en bra verksamhet är personaltätheten av betydelse. Vänsterpartiet kommer att arbeta aktivt för att personaltätheten ska vara på en hög nivå, för att varje enskilt barn ska uppmärksammas, kunna känna sig trygg och få god kontakt med pedagogerna. Antalet inskrivna barn per årsarbetare i Umeå kommun var 4,9 barn per årsarbetare 2016 och 5,1 barn år 2017. En stor utmaning för förskolan är den höga sjukfrånvaron. Vi i Vänsterpartiet menar att den till stor del är ett resultat av för stora barngrupper och en minskad personaltäthet, vilket ökar personalens arbetsbelastning och stress.

Tillgång till Nattöppen förskola

Vänsterpartiet vill att "nattis" ska kunna erbjudas fler föräldrar och på flera geografiskt utspridda områden i kommunen. Ambitionen är att nattis finns i anslutning till en dagöppen förskola, där barnen kan få både dag-, kväll-, helg- och nattomsorg.

För många, särskilt ensamstående och föräldrar med obekväm arbetstid är en kväll-, natt- och helgomsorg en möjlighet för att kunna få yrkesliv och föräldraskap att gå ihop. Tillgången och rätten till en bra och flexibel barnomsorg är en viktig feministisk fråga eftersom alltfler arbetar på obekväm arbetstid.

Allmän och avgiftsfri förskola

Vänsterpartiet anser att förskoleverksamheten borde omfatta alla barn. En allmän och avgiftsfri förskola för alla barn är en likvärdighetsfråga och en möjlighet att underlätta vardagen för många familjer. Som förälder ska du inte behöva välja bort förskolan p.g.a. avgiften.

Idag går ca 95 % av förskolebarnen i förskola. En allmän förskola tror vi kommer att minska stressen i samhället och bidra till en bättre hälsa. Du som arbetar, studerar, är aktivt arbetssökande eller är föräldraledig, ska ha rätt till förskola eller pedagogisk omsorg för ditt barn inom den ramtid som gäller vid förskolan, max 40 timmar per vecka.

Vänsterpartiet anser att förskolan ska ses som en del av det livslånga lärandet och då även i likhet med grundskolan och gymnasieskolan vara avgiftsfri.

Nu gäller följande i Umeå kommun: Från höstterminen det år barnet fyller tre år till och med vårterminen det år barnet fyller sex år har du rätt till Allmän förskola, 15 timmar per vecka (525 timmar/år). Allmän förskola är avgiftsfri och erbjuds vanligtvis 3 timmar/dag.

Fritidshem

Vänsterpartiet vill:

- att kommunen utarbetar riktlinjer för att minska gruppstorlekarna med ett tak för max antal barn i fritidsgrupperna,
- att satsningar genomförs för att höja personaltätheten på fritidshemmen,
- att riktlinjer utformas för fritidspersonalens planeringstid, fortbildning- och kompetensutveckling,
- att riktlinjer utarbetas för hur samverkan mellan fritidspersonalen och skolans personal ska utformas,
- att nya former för fritidshemsverksamhet för barn 9-12 år utvecklas, att samarbetet mellan fritidshem och fritidsgårdar utvecklas, - att lokalbehovet anpassas till verksamheternas behov.

Vänsterpartiet vill särskilt uppmärksamma fritidshemsverksamheten, eftersom vi anser att den är mycket viktig för våra barn. Fritidshemsverksamheten har genomgått stora försämringar genom åren med kraftigt utökade elevgrupper, sänkt personaltäthet, många gånger bristfälliga lokaler, avsaknad av ledning och brist på kompetensutveckling.

Fritidshemmet är en viktig pedagogisk verksamhet som är styrd av skollag och läroplan. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande och är ett komplement till skolan genom att erbjuda en meningsfull verksamhet tillsammans med andra barn. En väl fungerande fritidshemsverksamhet är utvecklande för barnen och en trygghet för föräldrarna.

Minska barngruppsstorlekarna och öka personaltätheten

Umeå kommun har en högre andel elever i åldern 6-9 år (96,8 %, 2017) inskrivna i kommunala fritidshem i jämförelse med samtliga kommuner i Sverige (83,9). Antalet inskrivna barn/avdelning är fler (44,0 barn 2017) än i samtliga kommuner (39,7).

Vänsterpartiet anser att fritidshemsgrupperna är för stora och krävande för att personalen ska kunna utföra ett bra pedagogiskt arbete med barnen och för att de ska kunna se och stötta varje enskilt barn. Även samverkan med skolan blir lidande med stora barngrupper i fritidshemmen. Därför vill vi minska gruppstorlekarna och sätta ett tak för max antal barn i grupperna.

Riktlinjer för kvalitet

Fritidspersonalen förväntas arbeta med elevers sociala utveckling på individ och gruppnivå, relationsskapande, konflikthantering, normer, värden och en demokratisk fostran.

Lärandesituationerna på fritidshemmet uppkommer ofta utifrån elevernas intressen och idéer. Samtidigt ska verksamheten erbjuda eleverna möjlighet till erfarenheter som de inte får med sig hemifrån.

I dag finns det inga riktlinjer för hur stora fritidsgrupperna ska vara eller vilken ambition Umeå kommun har med fritidshemsverksamheten. Många fritidslärare vittnar om att förutsättningarna för att göra ett bra jobb med barnen blir lidande p.g.a. för stora barngrupper, för låg personaltäthet samt lokaler som inte är ändamålsenliga.

Vänsterpartiet anser att fritidshemsverksamheten behöver uppmärksammas betydligt mer. Riktlinjer som reglerar personaltätheten, fritidshemspersonalens arbetsuppgifter i fritidshem och i samverkan med grundskolan, behovet av planeringstid, fortbildning och kompetensutveckling, gruppstorlek och lokalbehov behöver utarbetas. Riktlinjerna ska ta hänsyn till skrivningarna i nya läroplanen samt till den nya examensordningen för grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i fritidshem.

Under 2017 granskade skolinspektionen 24 fritidshem. De brister som Skolinspektionen sett i verksamheternas förutsättningar kan kopplas till en rad olika faktorer som tillgång till behörig personal, hur lärarresursen används, samverkan mellan fritidshemmets avdelningar respektive mellan skola och fritidshem, stora elevgrupper samt materiella förutsättningar som lärverktyg och lokaler. Skolinspektionens iakttagelser visar att rektorer på flera av de granskade fritidshemmen i relativt låg grad arbetar med att tydligt styra och sätta mål för undervisningen och följa upp dessa. För 20 av 24 granskade fritidshem har Skolinspektionen bedömt att rektorernas ledning och styrning av undervisningen behöver utvecklas.

Utveckla fritidsverksamheten för barn 10- 12 år i samverkan med skolan

39,3 % av barnen i åldrarna 10-12 år gick 2017 i kommunens fritidshem jämfört med 21 % i alla kommuner. Vänsterpartiet vill utveckla olika organisationsformer för en väl fungerande pedagogisk och social verksamhet för barn 10-12. Fritidsklubbar finns idag men kan utökas i antal liksom klubbar med anknytning till skolans alla ämnen.

UNDERVISNING, LÄRANDE och LÄRMILJÖ

Vänsterpartiets vision-

Som elev på grundskolan och gymnasieskolan kommer jag att:

- tillbringa min studietid i en miljö som präglas av alla människor lika värde, jämställdhet, solidaritet och medmänsklighet,
- känna trygghet och gemenskap i skolan och i undervisningsgruppen,
- bli respekterad för den jag är,
- uppmuntras och känna mig motiverad för studier,
- undervisas av engagerade och kunniga lärare,
- ha tillgång till moderna lärverktyg,
- lära i varierande, stimulerande och väl utrustade lärmiljöer,

- få stöd av specialpedagog/speciallärare när jag behöver det,
- ha en engagerad mentor som följer och stöttar min utveckling och lärande och har kontakt med hemmet,
- ha tillgång till ett välfyllt skolbibliotek,
- få träffa studie- och yrkesvägledare för att diskutera mina vägval inför framtiden,
- få träffa skolsköterska och/eller kurator när jag behöver det,
- ha tillgång till stimulerande och bra inne- och utemiljöer med möjligheter till umgänge, aktiviteter och vila.

Som ELEV på grundskolan kommer jag dessutom att:

- tillbringa min skoltid i ett arbetslag tillsammans med elever och lärare som känner varandra väl, - ha tillgång till ett "hemviste" tillsammans med min klass, grupp eller arbetslag, - dagligen möta fritidslärare som känner mig.

Grundskolan

Vänsterpartiet vill:

- att anslagen för grundskoleverksamheten ökar,
- att lärartätheten ökar,
- att pedagogiska arbetslag bildas med lärare som gemensamt ansvarar för arbetslagets elever, deras kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- att arbetslagets personal samarbetar, stödjer och inspirerar varandra i arbetet med eleverna,
- att arbetslagets lärare tillsammans med eleverna ansvarar för en god lärmiljö och arbetsmiljö,
- att det nyligen införda resursfördelningssystemet för grundskolan följs upp och justeras för att garantera att elever får det stöd de behöver,
- att en kartläggning av grundskolornas biblioteksverksamhet genomförs med syfte att utveckla och skapa en likvärdighet i kommunens grundskolor,
- att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek och fackutbildade bibliotekarier.

I den kommunala grundskolan ska alla elever med olika bakgrund och erfarenheter mötas och varje elev få stimulans att inhämta och utveckla kunskaper och värden. En likvärdig skola är ett viktigt led i

utvecklingen mot ett samhälle där barnens kön, klass, etnicitet och eventuella funktionsnedsättningar inte styr deras livsmöjligheter. Alla elever ska ha samma rätt till en bra skoldag, att få vara delaktig, ha inflytande, känna att man utvecklas och kommer i mål med sina skoluppgifter. Att få ingå i en gemenskap, att lära sig nya saker och att vara trygg, kännetecknar en bra skoldag.

Vänsterpartiet i Umeå anser att kommunen ska öka anslagen för den kommunala grundskoleverksamheten.

2016 satsade Umeå kommun totalt 97 000 kr/elev i grundskolan vilket kan jämföras med samtliga kommuner som satsade 104 800 kr/elev. För undervisning satsade Umeå kommun 51 900 kr/grundskoleelev (jmf samtliga kommuner 57 300 kr).

För lokaler var kostnaden 16 500 kr/grundskoleelev i Umeå kommuns grundskolor. (jmf samtliga kommuner, 18 000 kr).

Fler lärare i grundskolan

Vänsterpartiet vill satsa mer resurser på att öka antalet lärare i grundskolan, eftersom lärare är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas lärande. En kunnig och engagerad lärare är medveten om varje elevs aktuella kunskaper och sätt att tänka och anpassar undervisning och lärande efter detta, vilket är nyckeln till elevernas framgång i skolan.

Eleverna har enligt skollagen rätt till arbetsro, utveckling, trygghet, hjälp och stöd och medbestämmande. Behöriga lärare och god lärartäthet är avgörande faktorer för att vi ska kunna leva upp till skollagen, liksom elevgruppernas storlek. Andra viktiga faktorer är anpassade lokaler med lärmiljöer för en modern pedagogik och ett inkluderande arbetssätt, en väl fungerande elevhälsa, skolbibliotek med skolbibliotekarier på alla skolor och en utvecklad samverkan mellan grundskola och fritidshem.

Antalet elever per lärare i Umeå kommun var 12,2 år 2017, i jämförelse med 11,9 i rikets samtliga kommuner. 2016 var kommunens totala kostnad per elev i grundskolan var 97 000 kr i jämförelse med 104 800 för alla kommuner.

En likvärdig resursfördelning

En likvärdig skola förutsätter att vi fördelar skolans resurser rättvist, det vill säga att mer resurser ges till elever och skolor där behoven är större. Det betyder att resursfördelningen ska vara anpassad till elevers olika behov och förutsättningar. Därför vill Vänsterpartiet att det nyligen införda resursfördelningssystemet för grundskolan kontinuerligt följs upp och justeras för att garantera att elever får det stöd de behöver.

Arbetslag i grundskolan

Vänsterpartiet vill införa arbetslag där det pedagogiska uppdraget och arbetet tillsammans med eleverna sätts i fokus. Grundskolorna ska kunna vara organiserade i rimligt stora arbetslag med en tydlig pedagogisk inriktning. Arbetslaget förväntas ansvara för ett begränsat antal elever som undervisas av lärare med olika ämneskompetenser. Lärarna samarbetar för att alla elever ska få utvecklas maximalt efter sin förmåga.

Arbetslaget ska vara det naturliga forumet för utveckling och kollegialt lärande och det är arbetslagets lärare som eventuellt utser en arbetslagsledare/utvecklingsledare.

Skolbibliotek för alla elever

Elever presterar bättre och ökar sin läsförmåga om de har tillgång till ett bra skolbibliotek med fackutbildade bibliotekarier enligt en ny rapport. Skolbiblioteket har en viktig pedagogisk funktion och ska användas i elevernas utbildning genom att vara ett stöd i deras lärande och utveckling. Skolbiblioteket ska även stärka elevers kompetenser i bland annat informationssökning, digital kompetens och källkritik. Eleverna ska kunna hantera den komplexa verklighet vi lever i med ett stort informationsflöde och snabba förändringar. För att utveckla förmågan att vara källkritisk och använda ny kunskap, behöver eleverna med stöd av utbildade bibliotekarier, få lära sig att agera säkert och ansvarsfullt på nätet och att förstå konsekvenser av olika alternativ.

Lärare och skolbibliotekarier som samarbetar bra är en viktig resurs för barnens och elevernas utveckling och lärande.

På skolor där det finns fackutbildade bibliotekarier läser eleverna mer och presterar bättre, visar forskning. I Umeå kommun saknar många grundskolor bemanning med fackutbildade bibliotekarier. Umeå kommuns gymnasiebibliotek är alla välutrustade vad gäller media och teknik och har fackutbildade bibliotekarier. Däremot varierar nivån på skolbiblioteksverksamheten inom grundskolan. Skolor med högstadieskolans verksamhet har tillgång till 0,5 utbildade bibliotekarier per skola. Några av låg- och mellanstadieskolorna har tillgång till biblioteksutbildad personal, men det stora flertalet har det inte. 5,38 skolbibliotekarier ansvarade 2018 för skolbiblioteksverksamheten för över 10 000 grundskoleelever. Enligt nuvarande skollag (2 kap 36§) ska eleverna ha tillgång till skolbibliotek. I den reviderade läroplanen som börjar gälla den 1 juli 2018, förtydligas skolbibliotekens pedagogiska uppdrag: "Skolbibliotekens verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens".

Gymnasium

Vänsterpartiet vill:

- att eleverna får en egen mentor som följer elevens kunskapsutveckling, studievanor, mående, närvaro och sociala relationer under studietiden,
- att eleven kan påverka vem som blir elevens personliga mentor,
- att det specialpedagogiska stödet utökas och att det helst sker inkluderande inom klassen/gruppen,

- att samarbetet mellan lärare och specialpedagoger/speciallärare stärks,
- att alla lärare och rektorer ska få återkommande kompetensutveckling och utbildning inom områdena genus, jämställdhet och de olika diskrimineringsgrunderna, -att samarbetet mellan lärare och studie- och yrkesvägledare stärks,
- att arbets sätt för vägledning och olika kommunikationskanaler utvecklas,
- att studie- och yrkesvägledningen ökar tillgängligheten för eleverna,
- att lärare på grundskolan och gymnasieskolan får ett bra stöd av studie- och yrkesvägledare för sina insatser i studie- och yrkesvägledning,
- att elevernas behov av lärarledd undervisning på introduktionsprogrammet tillgodoses,
- att introduktionsprogrammet kontinuerligt analyserar sina resultat, identifierar utvecklingsområden, och beslutar om utvecklingsinsatser.

Vänsterpartiet vill ha en mycket bra gymnasieskola med attraktiva gymnasieprogram, där alla elever får det stöd och den stimulans de behöver för att kunna genomföra sin gymnasieutbildning med godkända betyg. Trots att Umeå gymnasieskola är attraktiv och erbjuder många olika program så är några gymnasieprogram vilande p.g.a. för få sökande elever.

Gymnasieskolan har under ett antal år genomgått många förändringar och reformer som har haft stor påverkan på elevernas studier och lärarnas arbete. Vänsterpartiet konstaterar att många av reformerna inte har varit lyckade för varken elever eller lärare.

En slutförd gymnasieutbildning är en avgörande faktor för ungdomars etablering i arbetslivet och för fortsatta studier. Var tredje elev i Sverige tog inte sin gymnasieexamen 2017. Inom elevgruppen som har föräldrar med eftergymnasial utbildning tog 75 procent studenten, medan siffran var 35 procent för de elever som har föräldrar med endast förgymnasial utbildning. Av de elever som lämnade Umeå kommuns gymnasieskolor vårterminen 2018, nådde 92,7 % av eleverna gymnasieexamen, vilket är det högsta resultatet sedan den nya gymnasieskolan infördes i.o.m. gymnasiereformen GY11.

Det är av stor betydelse för hur eleven kommer att lyckas om gymnasieskolans personal tar hänsyn till och på ett bra sätt möter de studerande som individer med olika bakgrund och förutsättningar. Faktorer som kön, social och kulturell bakgrund kan påverka val av program, skillnader i betyg, val av fortsatta studier, hälsa etc.

En utmaning för Umeås kommunala gymnasieskola är att fler elever än tidigare inte kommer in på sitt förstahandsval p.g.a. bristen på skollokaler. Det är viktigt att vi kan tillgodose elevernas val så långt som möjligt och att vi får behålla eleverna i den kommunala gymnasieskolan. Antalet sökande på ett flertal gymnasieprogram är betydligt fler än tillgängliga platser. Frågan om olika lokallösningar måste få högsta prioritet.

Flera av gymnasieskolans program är tydligt könssegregerade, vilket är en utmaning. Många elever, främst flickor upplever en hög grad av stress. Den psykiska ohälsan ökar och elever med behov av särskilt stöd får inte alltid stöd i tid för vård och behandling.

Vänsterpartiet vill att gymnasieskolan ska vara uppdelad efter ämnen, istället för som nu, efter kurser. Det nuvarande betygssystemet med kursbetyg anser många är en bidragande orsak till den ökande stressen och avhoppet. Dessutom vill vi att alla gymnasieprogram ska ge högskolebehörighet. Möjligheten att läsa vidare på högskola ska finnas för alla under hela livet.

En annan stor utmaning i gymnasieskolan och i all utbildningsverksamhet är ett aktivt arbete med den värdegrund skollag och läroplaner föreskriver. Värdegrundsarbetet ska genomsyra all kommunikation, alla sociala relationer, utbildningens innehåll och undervisningen. Efter flera signaler om kränkande behandling på ett program på en av gymnasieskolorna, genomförde Skolinspektionen en tillsyn i november 2017. Myndigheten skrev att det fanns omfattande brister i programmets värdegrundsarbete,

t.ex. att några lärare får kvinnliga elever att känna sig utpekade och mindre värda. Programmet hade också problem med en jargong mellan eleverna, med svordomar och homofobiska uttryck. Enligt Skolinspektionen anmäler inte lärarna alltid elevers berättelser om kränkningar till rektor, trots att de är skyldiga att göra det.

Vänsterpartiet anser att värdegrundsarbetet är så centralt att ett "Resurscentrum för Genus och Jämställdhet" borde inrättas, för att vara det kvalificerade och strategiska stöd all utbildningsverksamhet behöver. För att stärka lärare och rektorer ska de kunna få återkommande kompetensutveckling och utbildning inom områdena genus, jämställdhet och diskrimineringsgrunderna. Alla ledare och personal måste ha kompetens, kunskap och handlingsförmåga i arbetet med elever. De ska känna sig kompetenta och väl förberedda att kunna agera, leda, följa upp och dokumentera jämställdhetsarbetet i sina verksamheter.

Ökat specialpedagogiskt stöd

För att elever inte ska tappa sugen och halka efter i sina studier, är det viktigt att satsa på specialpedagogiskt stöd så tidigt som möjligt i deras utbildning. Eftersom det är färre specialpedagoger på gymnasieskolan än på grundskolan, innebär det att många elever som har haft mycket stöd på grundskolan förväntas klara gymnasiestudierna utan eller med betydligt mindre extrastöd. En stor andel av gymnasielärarna anser att kvaliteten på arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd blir bättre om en speciallärare/specialpedagog deltar i arbetet. Det blir lättare att se och fånga upp de elever som behöver extra stöd eller som av olika anledningar inte mår bra. Blir man sedd så ökar motivationen. Vänsterpartiet anser att det specialpedagogiska stödet helst ska ske inkluderande inom klassen/gruppen och att samarbetet mellan lärare och specialpedagoger behöver stärkas.

Stärkt mentorsfunktion

Varje elev ska ha en egen mentor som följer elevens kunskapsutveckling, studievanor, mående, närvaro och sociala relationer under studietiden. Särskilt de skoltrötta eleverna behöver ett nära individuellt stöd som kan motivera och stötta. Det är bra om eleven har möjlighet att ha synpunkter på vem/vilken mentor som på bästa sätt kan följa elevens studiegång, ge stöd och uppmuntran samt skapa en förtroendefull relation.

Studie- och yrkesvägledning i grundskolan och gymnasieskolan

Vänsterpartiet vill utveckla arbetssätt och olika kommunikationskanaler för studie- och yrkesvägledning, med målsättningen att nå alla elever när de behöver, vill och är mottagliga för information och vägledning. Det ska vara lätt för en elev att snabbt kunna få träffa en studie- och yrkesvägledare när frågor uppstår. Vägledning kan ges både i fysiska möten eller virtuella möten. Det personliga mötet vid vägledning är särskilt viktigt för elever som är osäkra om alternativ och vägval.

Det kan vara avgörande för en elev om man har fått en bra studie- och yrkesvägledning vid val av utbildningsvägar, framtida yrke och vid olika övergångar. Vägledningen behöver därför stärkas och arbetsformer utvecklas för att möta varje elevs behov. En genomgången gymnasieskola är en förutsättning för ett inträde på arbetsmarknaden. Att förhindra avhopp kan vara avgörande för den enskilde eleven, men även för gymnasieskolan och samhället. För att förhindra avhopp behövs en individriktad vägledning. Att informera sig och komma fram till vad som är ett bra och hållbart val/alternativ, är en process som tar tid och kan underlättas med stöd av bra studie- och yrkesvägledning. Ur ett likvärdighetsperspektiv ska vi uppmärksamma och ge elever med olika förutsättningar möjlighet att ta del av den stora mängden information om utbildningsvägar och arbetsmarknad.

Studie- och yrkesvägledningen har en viktig uppgift att sovra och källkritiskt granska information som ges till eleverna. Marknadsföringen inom området är omfattande och många gånger svår att hantera för den enskilde.

Eleverna behöver stöd under en längre tid, mer kontakt med arbetslivet och bättre kunskaper om olika yrken. Studie- och yrkesvägledare har ett särskilt ansvar för att informera och vägleda eleverna inför deras fortsatta utbildning och yrkesinriktning och de ska särskilt uppmärksamma elever med funktionsnedsättning.

Vänsterpartiet vill understryka att alla lärare har ansvar för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val, vilket uttrycks i läroplanen för grundskolan. Personalen ska även bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska också medverka till att utveckla kontakter med mottagande gymnasieskolor, organisationer och företag. Studie- och yrkesvägledaren har ett särskilt ansvar för att samordna arbetet och att stötta lärarnas insatser inom studie- och yrkesvägledningen.

Introduktionsprogram på gymnasieskolan

Skolinspektionen genomförde 2017 en granskning av gymnasieskolans introduktionsprogram, som omfattar utbildning inom yrkesintroduktion och individuellt alternativ. Inspektionen visade på brister i åtgärdsprogram som inte upprättades för elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. Skolenhetens plan mot kränkande behandling och skolenhetens systematiska kvalitetsarbete levde inte upp till skollagens krav. Skolinspektionen ansåg att rektor behöver se till att skolenheten följer upp och analyserar sina resultat, identifierar utvecklingsområden och beslutar om utvecklingsinsatser som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas. Skolenheten behöver också dokumentera sitt kvalitetsarbete.

Vänsterpartiet anser att Språkintröduktion (IMS) så snart som möjligt ska förläggas på minst två gymnasieskolor. Verksamheten ska verka för en inkludering av eleverna på Språkintröduktion eftersom detta är bra och utvecklande för alla våra gymnasieelever. Vänsterpartiet har den senaste mandatperioden agerat för att uppmärksamma och påtala den dåliga arbetsmiljö som har drabbat både elever och personal på Språkintröduktion med tillfälliga och bristande lokallösningar.

Vuxenutbildning

Vänsterpartiet vill:

- att Umeå kommun ska ha ett brett utbud av vuxenutbildningar,
- att elevernas behov av lärarledd undervisning tillgodoses,
- att elever inom vuxenutbildningen får en bra och gedigen intröduktion till arbetslivet under sin skolgång,
- att vuxenutbildningen kontinuerligt analyserar sina resultat, identifierar utvecklingsområden, och beslutar om utvecklingsinsatser.

Umeå kommun erbjuder olika typer av vuxenutbildningar som att läsa in kurser på en grundläggande nivå eller på gymnasienivå, läsa svenska för invandrare, gå en lärlingsutbildning eller olika yrkesutbildningar eller att satsa på en yrkeshögskoleutbildning.

Vänsterpartiet anser att den vuxenutbildning som finns i Umeå kommun ska vara tillgänglig för alla invånare oavsett ekonomiska förutsättningar, funktionsnedsättning eller etniskt ursprung. Samhället förändras i allt snabbare tempo och därför ska alla ha rätt till återkommande utbildning. Umeå kommun har ett ansvar att investera i utbildning särskilt för personer som är lågutbildade eller saknar grundläggande behörighet.

Studieförbunden och folkhögskolorna i exempelvis Strömbäck har en viktig roll och funktion för många vuxna som vill förkovra sig i studier.

Andelen elever som läser allmänna gymnasiekurser har minskat något. Man kan se en ökning av efterfrågan på distansutbildning samtidigt som efterfrågan på klassrumsundervisning minskar, förutom i vissa ämnen som t.ex. matematik, fysik, kemi och svenska som andraspråk. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att möta behovet av lärarledd klassrumsundervisning. Det är inte alla elever som klarar av studier på distans. Därför får inte detta bli en fråga om en neddragning av resurser till förmån för distansundervisning.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att vi tar ansvar för den stora grupp ungdomar som hamnar utanför utbildningssystem och arbetsliv. De första åren efter avslutad grundskola känner många ungdomar sig osäkra på vilket val av yrkesinriktning de ska göra. Samhället har ett ansvar att ge dessa ungdomar en flexiblare utbildningsgång och möjlighet till arbetsplatsförlagt lärande/ yrkesintroduktion. Skolan måste ta ansvar för att ungdomarna har goda kunskaper om arbetslivets villkor och de fackliga organisationerna. Detta är ytterst viktiga frågor för att bekämpa klassamhället och förhindra att unga människor fastnar i utanförskap.

Elevhälsa

Vänsterpartiet vill:

- att alla barn och elever, särskilt de med psykisk ohälsa, ska få det stöd och den hjälp de behöver så snabbt som möjligt,
- att fler personer med specialpedagogisk kompetens tillförs framför allt i förskolan,
- att arbetet med att samordna och utveckla HLT- team (Hälsa, lärande och trygghet) med kompetenser från för- och grundskolan, socialtjänsten och landstinget riktade mot olika områden i Umeå kommun förbättras och utvecklas,
- att ansvarsfrågan och former för samverkan med socialtjänsten, barnpsykiatri och ungdomsmottagningen utreds och fastställs,
- att dialogen och samarbetet mellan vårdnadshavare och elevhälsan/HLT- teamen utvecklas och förbättras för barnens och ungdomarnas bästa,
- att ansvaret för elevhälsans ledning, organisering och samordning, sammanförs i en gemensam organisation för För- och grundskolan och Gymnasieskolan, med en gemensam elevhälsochef och enhetschefer för förskola, grundskola och gymnasieskola,
- att positiva erfarenheter av den skotska satsningen ” Getting it right for every child”, GIRFEC tas tillvara för att utveckla elevhälsans och HLT- teamens arbete.

Alla elever i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, sameskola, specialskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola har rätt till en väl fungerande och samordnad elevhälsa. Elevhälsan ska enligt skollagen omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

Eleverna ska kunna ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och personal med specialpedagogisk kompetens för sin hälsa, lärande och trygghet. Rektor leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid skolenheten och har ett särskilt ansvar för att utveckla utbildningen och därmed också elevhälsan. Rektor ansvarar för att utforma undervisningen och elevhälsans verksamhet, så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Det är även rektor som är ansvarig för att upprätta kontakter mellan skola och hem om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan samt att anpassa resursfördelningen och stödåtgärderna. Varje skola har ett lokalt elevhälsoteam kopplat till sin verksamhet.

Skollagen har förtydligat elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande roll. Elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevers, lärande, utveckling och hälsa. Dessutom ska Elevhälsan arbeta med mer generellt inriktade uppgifter som rör "elevernas arbetsmiljö, till exempel skolans värdegrund, arbetet mot kränkande behandling, undervisning om tobak, alkohol och andra droger, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning". Trots att elevhälsan i huvudsak ska arbeta hälsofrämjande och förebyggande, saknas ofta förutsättningar för ett sådant arbetssätt. På många skolor arbetar elevhälsan mer med att åtgärda problem som redan har uppstått.

Med ett förebyggande arbete kan barn och unga få hjälp och stöd i ett tidigt skede. Ett exempel på ett område där det idag råder brist på kvalificerat stöd till personal, barn och föräldrar är inom förskolan, där det finns ett uttalat behov av fler specialpedagoger.

Barn och elever, särskilt de med psykisk ohälsa, får många gånger inte det stöd och den hjälp de har rätt till i ett tidigt skede. Detta är oacceptabelt och måste åtgärdas med olika kraftfulla insatser.

Vänsterpartiet anser att vårdnadshavarna inte alltid får den viktiga roll de borde ha när deras barn/ungdom har behov av ett särskilt stöd. Vårdnadshavarna är viktiga samverkanspartners. Dialogen och samarbetet mellan vårdnadshavare och elevhälsan kan utvecklas och förbättras för barnens och ungdomarnas bästa.

För att elevhälsan ska kunna vara ett riktigt bra stöd för barn och ungdomar är en god samverkan med socialtjänsten och landstingets primärvård och BUP (barn- och ungdomspsykiatri) avgörande.

Vänsterpartiet vill därför fortsätta att utveckla de s.k. HLT- teamen (Hälsa, lärande och trygghet) med specialistkompetenser från för- och grundskolan/gymnasieskolan, socialtjänsten och landstinget. Det är viktigt att ansvarsfrågan och former för elevhälsans samverkan med socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och ungdomsmottagningen utreds och fastställs.

Vänsterpartiet vill introducera ett utvecklingsarbete som knyter an till tidigare genomförda satsningar med sociala investeringar och införandet av s.k. HLT- team, med delar av den nationella skotska satsningen "Getting it right for every child", GIRFEC. Barn och ungdomar erbjuds stöd och rätt hjälp, vid rätt tidpunkt och från rätt personer. Samarbeta i ett partnerskap med föräldrarna uppmuntras. Man vill försäkra sig om att alla samarbetar för att eleven ska lyckas. Vänsterpartiet vill att försök genomförs på några skolor där alla elever får en kontaktperson "named person", som vid behov är den som ansvarar för att samordna olika kontakter med exempelvis elevhälsa, socialtjänst och landstinget. Gemensam dokumentation förs med hjälp av en "Childs plan", barnets plan.

I Umeå kommun är Elevhälsan organiserad med en elevhälsoorganisation för förskola- och grundskola med För- och grundskolenämnden som huvudman och en för gymnasiet med Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden som huvudman. För respektive Elevhälsa ansvarar elevhälsochefer. Samordning och samnyttjande av resurser för elevhälsans uppdrag är bristfällig med nuvarande organisation. Vänsterpartiet anser att ansvaret för elevhälsans ledning, organisering och samordning borde sammanföras i en gemensam grundorganisation för För- och grundskolan och Gymnasieskolan, med en gemensam elevhälsochef och enhetschefer för förskola, grundskola och gymnasieskola. Detta skulle underlätta den strategiska planeringen och långsiktigheten utifrån ett barn- och elevperspektiv. En gemensam organisation skulle förmodligen underlätta eleverns och föräldrars kontakter med Elevhälsan.

Barn- och elevinflytande

Vänsterpartiet vill:

- att elevinflytandet stärks, både i lärandeprocessen och formellt med klassråd och elevråd
- att elevskyddsombud deltar aktivt i arbetsmiljöarbetet på skolan från årskurs 7,
- att barnkonsekvensanalyser alltid genomförs inför beslut om förändringar på verksamhetsområdesnivå, skolområdesnivå och skolenhetsnivå, -att ungdomsombud tillsätts.

Vänsterpartiet anser att barns och eleverns inflytande behöver stärkas, demokratibegreppet medvetandegöras och att nya former för barn- och elevinflytande utvecklas och prövas. Att känna delaktighet och kunna utöva ett verkligt inflytande bidrar till lärande, personlig och social utveckling. Frågor om delaktighet och inflytande hänger tydligt samman med utbildningens uppdrag kring kunskaper och demokratiska värden. Elevinflytande innebär inte att lärare lämnar över ansvaret för undervisningen på eleverna, utan det handlar om att involvera eleverna i hela läroprocessen genom att ta tillvara elevernas tankar, idéer och förslag om undervisningen, lärmiljön och den fysiska och psykiska arbetsmiljön på skolan. Lärare som samtalar och förankrar arbetsformer och undervisningens innehåll med eleverna och dessutom följer upp arbetet bidrar till att ständigt utveckla och förbättra undervisningen. Elever som har kunskap, insikt och inflytande över sin läroprocess och olika lärmiljöer blir mer intresserade, engagerade och motiverade.

Det är bra att utveckla de formella formerna för elevinflytande likväl som de informella formerna. Det formella elevinflytandet på skolan genom klassråd och elevråd samt elevskyddsombud för arbetsmiljöarbetet, är viktiga att hantera seriöst. De formella formerna för elevinflytande kan ge ungdomar en bra bild av samhällets representativa demokrati. Det är viktigt att visa barn och elever att beslut som fattas i klassråd och elevråd tas på allvar och snabbt leder till verkställighet. 2004 anställde För- och grundskoleförvaltningen och Fritidsförvaltningen det första ungdomsombudet, Ida Östensson. Syftet var att sätta fokus på elevinflytandet i skolan och de ungas inflytande på sin fritid. Att anställa ungdomsombud visade sig vara ett bra sätt att öka ungdomars inflytande i Umeå kommun och 2008 var antalet ungdomsombud fyra stycken. Ungdomsombuden arbetade med elevråds- och elevskyddsombudutbildningar, elevdeltagande i de båda skolenämnderna, ungdomsråd i olika stadsdelar samt ett centralt ungdomsråd och på skolsidan även ett centralt elevråd. Ungdomsombudens uppgift var även att skapa kanaler, forum och mötesplatser där kommunens tjänstemän, politiker och ungdomar möts.

Vänsterpartiet anser att ungdomsombuden betydde mycket för att utveckla ungdomarnas inflytande och föreslår därför att ett omtag görs.

Ungdomsombuden Ida Östensson, Sverre Dahlstedt, Jessica Åström, Johan Lindgren

Stärkt samverkan med vårdnadshavare

Vänsterpartiet vill:

- att dialogen mellan vårdnadshavare och förskolans/ fritidshemmens/ skolans/ elevhälsans personal utvecklas för att stärka samarbetet mellan två kompetenta parter, för barnens och ungdomarnas bästa.

Olika former för samverkan mellan vårdnadshavare och förskola, fritidshem, skola och elevhälsa ska utvecklas och prövas. Det gemensamma ansvaret för barn och ungdomars utveckling är en ledstjärna i denna samverkan. Syftet är att utveckla dialogen mellan vårdnadshavare och förskolans/skolans personal för att stärka samarbetet mellan två kompetenta parter, för barnens och ungdomarnas bästa.

Resurscentrum för genus och jämställdhet

Vänsterpartiet vill:

- att Gymnasie-och vuxenutbildningsnämnden och För- och grundskolenämnden inrättar ett *"Resurscentrum för genus och jämställdhet"*, med uppgift att stödja och utveckla arbetet för jämställdhet och att motverka alla former av diskriminering inom hela utbildningsområdet, från förskola tom vuxenutbildning,
- att banden stärks mellan praktik, erfarenhet och forskning inom området Jämställdhet, för att skapa möjligheter till ett kontinuerligt lärande och kompetensutveckling för personal, förskolechefer och rektorer,
- att resurscentrum för jämställdhet/genus tar initiativet till och utvecklar ett samarbete med intresserade institutioner eller centrumbildningar vid Umeå universitet,
- att fler genusförskolor etableras i Umeå kommun,
- att Hedlunda genusförskola får stöd för sin fortsatta verksamhet att utvecklas som genusförskola.

Det är nu hög tid att vi intensifierar jämställdhetsarbetet i alla förskolor, fritidshem och skolor och därför föreslår Vänsterpartiet att utbildningsnämnderna inrättar ett *"Resurscentrum för genus och jämställdhet"*, med uppgift att stödja och utveckla arbetet för jämställdhet och att motverka alla former av diskriminering inom hela utbildningsområdet, från förskola tom vuxenutbildning.

Vänsterpartiet vill försäkra sig om att alla barn och elever kommer att omfattas av ett strategiskt och förebyggande jämställdhetsarbete, med aktiva åtgärder för att motverka alla former av diskriminering.

Alla ledare och personal måste ha kompetens, kunskap och handlingsförmåga så att de kan leda, följa upp och dokumentera jämställdhetsarbetet i sina verksamheter. Det är nödvändigt att involvera, ta tillvara och uppmuntra barnens, elevernas och föräldrarnas engagemang, erfarenheter, synpunkter och förslag.

Vänsterpartiet agerade aktivt för att etablera den nya förskolan Hedlunda som ett kompetenscentrum för genus, under mandatperioden 2010- 2014. Tyvärr har verksamheten inte fått möjlighet att utvecklas som det var tänkt. Med ett medvetet arbete och med stöd av ett kompetenscentrum för genus och jämställdhet, vill Vänsterpartiet utöka antalet förskolor med genus och jämställdhet som inriktning.

Musikskolan, Naturskolan och Idéan

Vänsterpartiet vill:

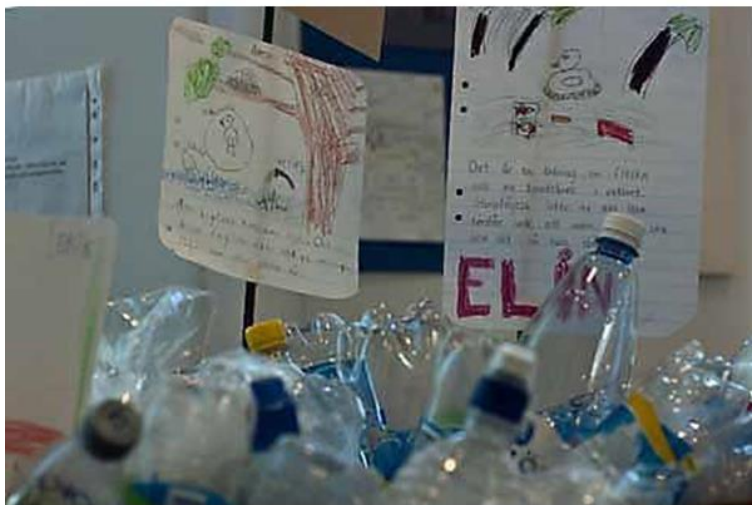
- att musikskolan ska vara avgiftsfri för barn och unga i förskola och grundskola,
- att El Sistema permanentas som en ordinarie verksamhet inom musikskolan,
- att resurser avsätts för att stärka, utvidga och utveckla Naturskolan till en resurs för hela förskole- och skolverksamheten,
- att resurser avsätts för att Idéan även fortsättningsvis kommer att vara en pedagogisk utvecklingsresurs för förskolan.

En Musikskola för alla

Vänsterpartiet anser att alla barn oavsett bakgrund ska få möjlighet till musikutövande i en väl fungerande kommunal musikskola som har en stark förankring i grundskolan. Kulturell verksamhet är stimulerande och utvecklande. Vänsterpartiet tycker därför att alla barn utan kostnad ska ges möjlighet att prova på och utveckla sin kreativitet. Forskning visar att estetiska ämnen ökar elevernas självförtroende och samarbetsförmåga och att det stärker det sociala samspelet i klassen/gruppen.

Vänsterpartiet har sedan starten varit mycket positiva till verksamheten El Sistema som bedrivs på några skolor. El Sistema som koncept stämmer väl överens med Vänsterpartiets syn på både kulturella och sociala investeringar. Barnen spelar och sjunger mycket och ofta och utvecklas därför både musikaliskt och socialt.

Lärande för hållbar utveckling med Naturskolan

Vänsterpartiet vill satsa på en vidareutveckling av Naturskolan, så att många fler elever får ta del av ett stimulerande lärande för en hållbar livsstil och utveckling. Det innebär bl.a. demokratiska arbetsätt, ämnesövergripande samarbeten och en mångfald av pedagogiska metoder. Naturskolans kompetensutveckling av personal och ledare är en viktig framgångsfaktor i ett långsiktigt och uthålligt arbete.

Idéan, ett pedagogiskt utvecklingsstöd för förskolan

Vänsterpartiet stöder Idéans mångåriga arbete med att inspirera personal och ledare i förskolan att utveckla sin pedagogik, med inspiration från Reggio Emilia tillsammans med läroplanen för förskolan. Det är viktigt att värna om Nätverket Luren som funnits i 20 år och som inspirerar personalen genom erfarenhetsutbyte och besök på förskolor.

Digitalisering

Vänsterpartiet vill:

- att alla pedagoger i förskola, grundskola, fritidshem och gymnasium samt alla elever ska ha var sin egen dator,
- att det införs ett nytt ämne i skolan som handlar om IT och digitalisering, vilket omfattar både teknisk kunskap och samhällskunskap,
- att matematikundervisningen får större inslag av logiskt tänkande och programmering.

Vänsterpartiets mål är att alla lärare och elever ska ha en egen dator i skolan. Skolans kompensatoriska uppdrag innebär att alla elever, även de som inte har tillgång till IT-teknik hemma, ska lära sig att behärska de IT-verktyg som är vanliga i samhället. Skolans kompensatoriska uppdrag innebär även att lära eleverna att hantera de utmaningar som vårt högteknologiska samhälle bjuder på. Att kunna motstå surfplattans och datorspelens frestelser, och att kritiskt kunna granska källor, informationskanaler, spel och program, är oerhört viktiga komponenter i detta uppdrag. Det krävs tid, kraft och ofta pengar från föräldrarnas sida för att hålla barnen borta från IT-verktygens lockelser för att istället lära sig en idrott eller ett hantverk, läsa skönlitteratur eller facklitteratur, odla eller laga mat. Digitalisering i skolan kan låta fint och modernt, men forskning visar att digitalisering inte nödvändigtvis leder till bättre eller mer

effektiv undervisning. En rad forskare har visat att införande av IT-verktyg i skolan ofta leder till att fokus leds bort från det ämne som undervisningen ska handla om, för att istället handla om själva IT-verktyget. För att digitala satsningar ska ha effekt, måste det finnas ett pedagogiskt syfte med programmen, och lärarna måste vilja ha tekniken. Även när det gäller digitalisering vill Vänsterpartiet se en "bottenupp"-inställning, det vill säga att lärarna måste efterfråga satsningarna, och inte uppleva att det blir en ytterligare börda.

Det krävs insikt och kunskap från lärarnas sida för att utnyttja digitaliseringens möjligheter så att undervisningen förbättras, eller så att det tänkta syftet uppnås. Dels måste pedagogen själv behärska IT-verktyget så mycket att teknikstrul inte förhalar eller undergräver undervisningen. Dels måste pedagogen ha ett klart syfte med användandet av IT-verktyget. Ska eleverna lära sig hur man hanterar Ipaden eller datorprogrammet, eller ska de lära sig om träd? Om eleverna till exempel får i uppdrag att göra en film om träd, är det sannolikt att de lär sig mer om att göra film än om träd, och även om båda kunskaperna är viktiga i sig, är det viktigt att pedagogen är medveten om detta. Vi i Vänsterpartiet förordar därför att det införs ett eget ämne i skolan som handlar om IT och digitalisering. Att göra en film om träd med hjälp av Ipad skulle till exempel platsa i det ämnet, och inte i NO. Även källkritik och diskussioner kring sociala mediers effekt på ungdomars självkänsla skulle höra hemma inom detta ämne. Ett nytt ämne i skolan som omfattar både teknisk kunskap om IT-verktyg och samhällskunskap och historia kring digitalisering, menar vi är nödvändigt för att digitaliseringen i skolan ska ta fart på riktigt, utan att det blir på bekostnad av annan kunskap. Vänsterpartiet vill dessutom att matematikundervisningen får större inslag av logiskt tänkande och programmering. Detta för att öka elevernas förståelse för IT-verktygens uppbyggnad, och göra eleverna till framtidens programmerare och IT-utvecklare. Vänsterpartiet vill att Umeå kommun tillhandahåller kontinuerlig kompetensutveckling inom digitalisering för alla pedagoger och ledare.

Bra arbetsmiljö och goda förutsättningar

Vänsterpartiet vill:

- att Umeå kommuns förskolor, fritidshem och skolor ska ha en hög personaltäthet,
- att satsningar genomförs för att öka personaltätheten,
- att skolnämnderna avsätter riktade medel och tid för kompetensutveckling och för det kollegiala lärandet, så att personalen kontinuerligt får utveckla sin pedagogiska kompetens och får ta del av relevant forskning,
- att satsningar genomförs för att stärka arbetsmiljön, öka attraktiviteten och att få ner sjukfrånvaron exempelvis genom att utöka planeringstid, reflektionstid och kollegialt lärande,
- att resurser avsätts för att vidareutbilda kommunalt anställda barnskötare till förskollärare, - att satsningar genomförs för att utveckla och prova olika former för att stimulera en jämnare könsfördelning bland medarbetare,
- att förskolan, fritidshemmen och grundskolan tillförs en ökad grundbemanning och att Umeå kommun har en väl fungerande kommunal vikariepool för att täcka upp vikariebehovet,
- att genomgången lärarutbildning och erfarenhet av arbete i förskola, fritidshem eller skola, ska införas som krav för att erhålla tjänst som rektor eller förskolechef i Umeå kommun.

Personalen vår viktigaste resurs

Vänsterpartiet anser att personalen är våra viktigaste resurser för att alla barn och elever ska bli sedda och få det individuella stöd de behöver. Därför är en god arbetsmiljö med bra arbetsvillkor viktiga förutsättningar för personalen, vilket vi kommer att uppmärksamma och stötta i det politiska arbetet. Alla anställda ska ha inflytande över sin arbetssituation och vara delaktig i planering, beslutsfattande och genomförande.

Förskolan, fritidshemmen och skolan kommer att behöva rekrytera många medarbetare p.g.a. pensionsavgångar samt en kraftig barn- och elevutveckling. Kompetensförsörjningen tryggar vi bäst genom att erbjuda en god och stimulerande arbetsmiljö.

En bra pedagogisk verksamhet kräver även att personalen befrias från administration som inte har en tydlig koppling till det pedagogiska uppdraget och att de garanteras tid för planering och kompetensutveckling. Digitala verktyg och administrativa system ska inte försvåra utan underlätta administrationen, så att man kan ägna merparten av sitt arbete med barn och elever. Könsfördelningen bland medarbetare framför allt i förskolan och i grundskolans tidigare årskurser är snedfördelad, med betydligt fler anställda kvinnor än män. Vänsterpartiets ambition är att utveckla och prova olika former för att stimulera en jämnare könsfördelning.

Hög personaltäthet med utbildad personal

Vänsterpartiet vill ha en hög personaltäthet i förskola, fritidshem och skola och vi anser att personalen ska ha en adekvat utbildning för sitt uppdrag. Personalens kunskap och kompetens har stor betydelse för barnens hälsa, omsorg och lärande. En bra dialog med barnen, en förmåga att utmana barnens tänkande och att förena omsorg och lärande är förutsättningar för en bra verksamhet. Vänsterpartiet anser därför att det är viktigt att all personal får kontinuerlig kompetensutveckling och att tid avsätts för kollegialt lärande, då personalen tillsammans tillägnar sig kunskaper och färdigheter. Forskningen visar att kvalitetsförbättringar i barns lärande och utveckling är tydligast på skolor där pedagogerna ägnar sig åt att systematiskt lära i och av sin egen vardagsverksamhet.

För att Umeå kommun ska uppfattas som en attraktiv arbetsgivare och för att säkra kompetensförsörjningen, är det viktigt att våra medarbetare kontinuerligt får utveckla sina kunskaper och sin kompetens och att de får ta del av relevant forskning. Vänsterpartiet anser att För- och grundskolenämnden, Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och kommunstyrelsen ska avsätta riktade medel för kontinuerlig kompetensutveckling/utbildning/fortbildning av förskolans, fritidshemmens och skolans personal. För att kunna göra riktade utbildningssatsningar är en kontinuerlig inventering av alla anställda en förutsättning.

Vänsterpartiet vill ha en högre andel utbildade förskollärare och fritidslärare, eftersom det är en viktig kvalitetsaspekt för en bra verksamhet. Den nya läroplanen ställer större krav på förskollärarens och fritidslärarens ämneskunskaper, didaktiska förmåga och förmåga att dokumentera, analysera och utveckla verksamheten. Tyvärr är det idag brist på utbildade förskollärare och fritidslärare, vilket försvårar rekryteringen.

Vänsterpartiet vill även kunna rekrytera barnskötare som har utbildning. Därför anser vi att Umeå kommun måste göra riktade utbildningssatsningar för att inspirera och locka till sig ungdomar att vilja utbilda sig till barnskötare.

För att kunna behålla en hög kvalitet i förskolan behöver fler förskollärare anställas. Ett förslag är att barnskötare som är anställda av Umeå kommun ska få möjlighet att vidareutbilda sig till förskollärare. Under utbildningen ska barnskötarna behålla lönen.

Ökad grundbemanning och kommunal vikariepool

Kontinuitet, trygghet och kvalitet i relationer, verksamhet och undervisning är en kvalitetsfråga för både barn/elever, personal och föräldrar. Därför anser vi att den bästa åtgärden för att täcka upp vid behov av vikarier är att öka grundbemanningen, framför allt i förskola, fritidshem och grundskola. Förutom att öka grundbemanningen anser vi att Umeå kommun ska satsa på en egen vikariepool med utbildad personal som kan täcka vikariebehoven.

En bra arbetsmiljö för barn och personal innebär att personalen vid sjukfrånvaro kan känna sig trygga med att barnen har det bra, eftersom de vet att vikarierna är kända och har utbildning. Personalen ska inte behöva känna att man måste gå till jobbet fastän man är sjuk, för att det är svårt att få tag på vikarier.

Rektorer och förskolechefer med lärarutbildning

Skollagen har förstärkt och förtydligat rektorernas uppgifter och ansvar. Lärarlegitimation har införts för lärare och förskollärare och den nya skollagen klargör att det är rektor som fattar beslut om enskilda elever, den inre organisationen och betonar det pedagogiska ledarskapet. Därför borde det vara rimligt att även rektor har en lärarlegitimation och krav på "pedagogisk insikt", vilket innebär att man har erfarenhet från arbete i antingen förskola, fritidshem eller skola.

Styrning och ledning-

Vänsterpartiet vill:

- att ledningen och styrningen av förskolan, fritidshemmen och skolan är demokratisk, lärande och stöttande,
- att verksamhetskulturen bygger på medarbetarinflytande, delaktighet, tillit och förtroende,
- att organisationsstrukturen kännetecknas av ansvarstagande och tydlighet i styrning och ledning,
- att organisationskulturen är transparent, kommunikativ och strävar efter öppenhet,
- att medarbetarperspektivet tydliggörs med dialogen som ett viktigt arbetsverktyg,
- att ledare och medarbetare samarbetar, samordnar och samnyttjar resurser för bra kvalitet, hög måluppfyllelse och goda resultat.

En demokratisk, lärande och kommunikativ förskole- och skolorganisation

Alla som arbetar i Umeå kommuns förskola, fritidshem och skola tar ansvar för barnens och elevernas utveckling, hälsa, lärande och trygghet. För att ge alla de bästa förutsättningarna i arbetet anser Vänsterpartiet att ledningen för förskola och skola har ett alldeles särskilt ansvar. Ledningsorganisationen med skolchef, rektorer och förskolechefer ska arbeta med att utveckla en gemensam verksamhetskultur,

där alla har en känsla av sammanhang, meningsfullhet och tillhörighet. Verksamhetskulturen ska bygga på medarbetarinflytande, delaktighet, tillit och förtroende, god kommunikation och dialog samt att den ska vara stöttande.

Organisationsstrukturen ska kännetecknas av ansvarstagande och en tydlighet i styrning och ledning. Den ska vara transparent, kommunikativ och sträva efter öppenhet.

Verksamhetens kultur och struktur ska gå hand i hand. Den skapas genom ett gemensamt ansvarstagande och lärande för utveckling av organisationen. För att lyckas med detta är det väsentligt att verksamheten vilar på en gemensam värdegrund, där alla tar ansvar för målen i statliga och kommunala styrdokument och att dialoger ständigt förs om uppdraget.

Ett tydligt uttalat medarbetarperspektiv med dialogen som arbetsverktyg ska genomsyra utbildningsverksamheten från förskola till vuxenutbildning. Ledningen och styrningen av verksamheten i Umeå kommun ska kännetecknas av en god dialog mellan politiker och professionella, vilket kommer att bidra till en bra verksamhet och till att öka läraryrkets attraktivitet. Genom att lära varandra och lära av andra, tar vi tillvara medarbetarnas, ledarnas och politikernas samlade kunskap och kompetens. Genom samarbete, samordning och samnyttjande ökar vi förskolans, fritidshemmens och skolans kvalitet och effektivitet.

Friskolor

Vänsterpartiet vill:

- att kommunen ska ha vetorätt vid ansökningar om friskoleetableringar,
- att vinstuttag och aktieutdelning i fristående skolor förbjuds. Hela skolpengen ska gå till skolverksamhet,
- att friskolorna måste ta emot alla elever, även elever som är resurskrävande, -att Umeå kommun ska utöva sin rätt till insyn av de fristående skolorna.

Friskolorna i Sverige domineras av en handfull storföretag som gör hundratals miljoner kronor i vinst på våra skattepengar varje år. Detta inverkar givetvis mycket negativt på resursutrymmet för den offentligt finansierade förskolan och skolan. Vänsterpartiet vill rätta till dessa felaktigheter genom att lagstifta mot att ta ut vinster från förskola och skola. Resurserna ska i stället gå till fler personal och bättre kvalitet.

Vänsterpartiet arbetar för att skolan ska vara likvärdig och jämlik, oavsett var i kommunen man bor.

Forskning visar att i skolor där elever med olika bakgrund möts gynnas allas inlärning.

Vinstdrivna skolor drar till sig elever från studievana hem. Det ökar segregationen i skolan vilket påverkar alla elever och skolor negativt.

Flera undersökningar och rapporter har visat på skillnader mellan fristående skolor och kommunala skolor.

Det är fler legitimerade lärare, skolbibliotek, ämnesrelevanta lokaler och bättre tillgång till studie- och yrkesvägledare och skolhälsovård i de kommunala skolorna än i de fristående skolorna. Många friskoleelever har mycket begränsad tillgång till Elevhälsa med sjuksköterska, läkare, kurator, psykolog och specialpedagogisk kompetens.

Vänsterpartiet vill införa en kommunal vetorätt när det gäller friskoleetablering och vi kräver en tydligare redovisning av hur resurserna till de fristående skolorna faktiskt används.

Högskola och universitet

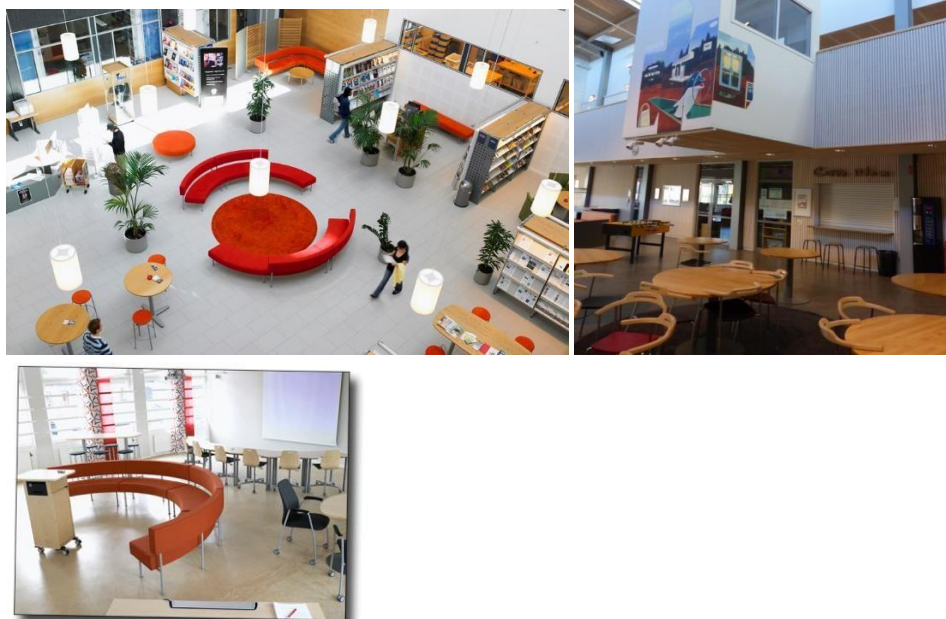
Vänsterpartiet vill:

- att AB Bostaden bygger fler billiga studentbostäder och ökar underhållstakten på de befintliga bostäderna,
- att studerande vårdnadshavare får större stöd och bättre förutsättningar för att utbilda sig.

Rätten och möjligheten till studier vid universitet eller högskola för alla, är en central klassfråga i ett samhälle som bygger på rättvisa och solidaritet. Vänsterpartiet ska verka för en politik som bekämpar snedrekryteringen till universiteten. Alla ska ha tillgång och möjlighet att studera efter gymnasiet. Vänsterpartiet vill också verka för att den kommunala samhällsservicen i övrigt planeras för att underlätta för studenter av olika kategorier, inte minst för studerande småbarnsföräldrar. Var femte student har barn. Trots det lever studenter fortfarande utanför det sociala trygghetssystemet. Många har inte tjänat in en sjukpenninggrundande inkomst, vilket innebär att de får liten eller ingen ersättning alls om de blir sjuka. 29 procent av dem som inte avslutar sina studier inom förväntad tid, anger att det var på grund av sociala faktorer, berättar Maria Ehlin Kolk ordförande för SACO studentråd.

Den enskilt största kostnaden för en student i dag är bostadskostnaden. Studenter betalar mer än dubbelt så hög hyra som medelhyran. Bevarandet av hyresrätten, att det byggs fler bostäder, men framförallt allt att det byggs billigare bostäder är prioriterade frågor.

Lokaler

Vänsterpartiet vill:

- att krafttag tas för att snarast bygga tillräckligt många förskolor för att tillgodose behovet av förskoleplats inom platsgarantin,
- att de nya avdelningarna anpassas efter skolverkets nya riktlinjer för lämpligt antal barn per avdelning,
- att en utvärdering av de senaste byggda tvåvåningsförskolorna genomförs utifrån funktionsprogrammet för förskolan och den pedagogiska och praktiska funktionen,
- att innan en ny förskola byggs fastställa vilken pedagogisk inriktning förskolan ska ha, t.ex. genus/jämställdhet, hållbar utveckling et.c.,
- att behovet av nya lokaler för fritidshem och skola med tillräcklig yta för undervisning, rastaktiviteter, utemiljö mm, får högsta prioritet,
- att de nya eller renoverade lokalerna för förskola, fritidshem och skola är ändamålsenliga och anpassade till modern pedagogik med attraktiva, kreativa, flexibla, öppna och trygga lärmiljöer med bra temperatur och luft och som utgår från funktionsprogrammen för förskola, skola och fritidshem,
- att utemiljöerna i förskola, fritidshem och skola utformas för en bra och genomtänkt pedagogisk verksamhet, för goda relationer, olika aktiviteter, lek, lärande och trygghet,
- att Tekniska nämnden och utbildningsnämnderna får i uppdrag att omgående utarbeta en strategi för hur lokalförsörjningsarbetet kan påskyndas och förbättras, med fördjupad kommunövergripande samverkan, för att uppnå god framförhållning, transparens, medarbetar- och elevinflytande och att klimat-, miljö samt barnpsykologiska och pedagogiska aspekter tas med i planeringen,

- att Umeå kommun ska tillgång till bra ersättningslokaler när förskolelokaler och skollokaler bedöms farliga för barn och vuxna att vistas i.

Funktionella och väl anpassade lokaler för barn och unga

Bra, funktionella och väl anpassade lokaler och utemiljöer är en förutsättning för att kunna bedriva en god pedagogisk verksamhet i våra förskolor, fritidshem och skolor. Hur lokalerna utformas har stor betydelse och inverkan på aktiviteter, lek, lärande och för tryggheten. Både inne och utemiljön är viktiga för alla som vistas där och kan vara en stor inspirationskälla och glädje för pedagoger, barn/elever, föräldrar och personal.

Forskarna Anna Larsson, Björn Norlin och Maria Rönnlund vid Umeå universitet utkom 2017 med boken "Den svenska skolgårdens betydelse". Den handlar om "Skolans utemiljö som pedagogiskt och socialt rum".

Umeå kommun har under många år inte levt upp till kommunfullmäktigebeslutet om 15 barn i snitt per barngrupp i förskolan. Många förskoleavdelningar har betydligt fler barn än 15 st, vilket innebär att lokalerna inte är anpassade för det barnantal man i praktiken har. Detta leder till trängsel vid av och påklädning och vid matsituationen. Även aktivitets- och lekutrymmen begränsas.

Förskoleverksamheten har inte heller haft tillräcklig kapacitet för att tillgodose behovet av förskoleplatser och kan därmed inte hålla den lagstadgade platsgarantin. Bristen på förskoleplatser är en stor påfrestning för föräldrarna.

Eftersom Umeå kommun har levt med denna platsbrist och lokalsituation sedan början på 2000-talet, är det hög tid att vidta radikala lösningar och göra politiska prioriteringar som innebär att behovet av nya förskoleavdelningar tillfredsställs, både vad gäller barngruppernas storlek och ökningen av antalet barn. Umeå kommuns tillväxtmål är dessutom 200 000 invånare senast 2050! Då krävs det tillräckligt med lokaler för att möta behovet och för att verksamheterna ska kunna ha en god kvalitet.

Under ett antal år har Umeå kommun byggt förskolor med avdelningar på två våningar.

Vänsterpartiet anser att Tekniska nämnden och För- och grundskolenämnden snarast ska göra en utvärdering av nybyggnationerna utifrån funktionsprogrammet, för att se vad barn, föräldrar och personal anser om den pedagogiska och praktiska funktionen.

Även antalet elever i grundskolan och gymnasieskolan ökar, vilket innebär att planeringen av nya skollokaler för en modern pedagogik är av mycket akut karaktär, om kommunen ska kunna erbjuda bra och ändamålsenliga skollokaler till alla elever.

Lokalytan per elev minskar i grundskolorna p.g.a. att fler elever placeras i befintliga skolor, vilket även har en negativ inverkan för fritidshemmets verksamhet. Vi har ett antal skolor med för många elever, vilket innebär en stor påfrestning för både elever och personal. Trångboddheten bidrar även till gruppindelningar som anpassas till lokalerna i stället för till bra lärmiljöer för eleverna.

Verksamhetsanpassade lokaler för fritidshemmen har fått stå tillbaka för skolans behov av lokaler. Detta har inneburit försämrade lärmiljöer för barnen på fritidshemmen.

Under en tioårsperiod är ökningen av antalet elever på gymnasieskolan 34 %. Fridhemsgymnasiet som är under ombyggnad till Maja Beskowskolan öppnar höstterminen 2019 och kommer att rymma

1000 gymnasieelever och 600 grundskoleelever. Under ombyggnationen blir det mycket trångt på Dragonskolan.

Umeå kommun har dessutom ett antal lokaler och skolor med miljöproblem, vilka måste prioriteras och åtgärdas så snart de blir kända. Vänsterpartiet anser att Umeå kommun ska ha tillgång till bra ersättningslokaler.
